

1-MAVZU: O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA’LIM TIZIMI.

Mashg‘ ulot rejasi:

1. “Ta’lim to’g’risida”gi qonun (2020-yil) asosida O‘zbekiston Respublikasida ta’lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari.
2. Ta’lim tizimi va turlari.
3. Ta’lim sohasida amalga oshirilgan yangi islohotlar

Adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. –T.: O‘zbekiston, 2017.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to’g’risida”gi Qonuni// Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020-y., 03/20/637/1313-son.
3. «O‘zbekistonni rivojlantirish bo’yicha Harakatlar strategiyasi to’g’risida» O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil, 7-fevraldagi PF- 4947-son Farmoni// O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to’plami, 2017-y., 6-son, 70-modda, 20-son, 354-modda, 23-son, 448-modda, 37-son, 982- modda.
4. «Oliy ta’lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishni tashkil etish chora-tadbirlari to’g’risida» O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015-yil 20- avgustdagi 242-son qarori// O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to’plami, 2015- y., 33-son, 442-modda, 52-son, 646-modda; 2017-y., 9-son, 129-modda, 19-son, 345-modda; Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 14.02.2018 y., 09/18/107/0697-son, 01.06.2018 y., 09/18/400/1289-son)
5. «Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to’g’risida» O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017- yil, 20- apreldagi PQ-2909-son qarori// Xalq so’zi» gazetasining 2017-yil 21-apreldagi 79 (6773)-soni.
6. «O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi faoliyatini takomillashtirish to’g’risida» O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017- yil 8-avgustdagi PQ–3180-son qarori// O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to’plami, 2017 yil, 32-son, 801-modda.
7. «Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida» O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017- yil, 30 -sentabrdagi PF-5198 Farmoni // Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 2017- yil 30-sentabr, 06/17/5198/0043-son.
- 8.«O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi faoliyatini takomillashtirish to’g’risida» O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil, 30- sentabrdagi PQ-3304 Qarori // Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 2017- yil 30-sentabr, 07/17/3304/0037-son.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida amalga oshirilgan islohotlar

Ta'lim to'g'risidagi yangi qonunning asosiy farqlari haqida qisqacha ma'lumot:

Birinchidan, ta'lim olish shakllarining tasnifi kengaytirildi:

- Ishlab chiqarishdan ajralgan (kunduzgi) va ajralmagan holda (sirtqi, kechki, masofaviy);
- Nazariy - ta'lim tashkiloti negizida, amaliy - ta'lim oluvchining ish joyida birga olib boriladigan dual ta'lim;
- Oilada ta'lim olish va mustaqil ta'lim olish;
- Katta yoshdagilarni o'qitish va ularga ta'lim berish;
- Jismoniy, aqliy, sensor (sezgi) yoki ruhiy nuqsonlari bo'lgan bolalar (shaxslar) uchun inklyuziv ta'lim;

- Eksternat tartibidagi ta'lim - o'quv dasturlarini mustaqil ravishda o'zlashtirishni o'z ichiga olib, uning yakunlari bo'yicha ta'lim oluvchilardan davlat ta'lim muassasalarida yakuniy va davlat attestasiyalaridan o'tish;
- Mudofaa, xavfsizlik va huquqni muhofaza qilish faoliyati sohasida kadrlar tayyorlash.

Ikkinchidan, Vazirlar Mahkamasi, ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi (ta'lim inspeksiyasi), prezident, ijod va ixtisoslashtirilgan maktablarni rivojlantirish agentligi, shuningdek soha vazirliklari va mahalliy davlat hokimiyati organlarining vakolatlari tafsilotlari bilan aniqlashtirildi.

Uchinchidan, ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarining huquqiy maqomiga ko'proq e'tibor qaratilgan:

- Ta'lim tashkilotlari – ularni tashkil etish, qayta tashkil etish va tugatish, Ustavga talablar;
- Pedagogik xodimlar, ta'lim oluvchilar, ularning ota-onalari va boshqa qonuniy vakillari – huquqlar, majburiyatlar va kafolatlar bo'yicha. Ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilarini ijtimoiy himoya qilish chora-tadbirlari belgilangan

To'rtinchidan, davlat ta'lim standartlari va talablari, o'quv jarayoniga o'quv rejalari va dasturlarini, ta'lim sohasiga eksperimental va innovasion faoliyat ta'limni joriy etish bilan bog'liq masalalar tartibga solingan. O'qishga qabul qilish, jumladan maqsadli qabul qilish mexanizmi bayon etilgan.

Beshinchidan, davlat tomonidan tartibga solish va nazorat qilish dastaklari reglamentlangan:

A) birinchilarga quyidagilar kiradi:

Nodavlat ta'lim tashkilotlarining faoliyatini lisenziyalash – lisenziyalar ta'lim inspeksiyasi tomonidan cheklanmagan muddatga, har bir ta'lim turi uchun alohida beriladi;

Ta'lim tashkilotlarini attestatsiyadan va davlat akkreditatsiyasidan o'tkazish – ta'lim inspeksiyasi tomonidan 5 yil muddatga amalga oshiriladi. Bunda nodavlat ta'lim tashkilotlari lisenziya olingan kundan e'tiboran 5 yil davomida akkreditatsiyadan o'tgan deb hisoblanadi, bu muddat tugagach, ushbu attestatsiya va akkreditatsiyadan o'tkaziladi. Davlat akkreditatsiyasidan o'tgan tashkilotlar maxsus reestrda kiritiladi, bu haqdagi ma'lumotlar ta'lim inspeksiyasining saytiga joylashtiriladi;

Xorijiy davlatda 1992 yil 1 yanvardan keyin olingan ta'lim to'g'risidagi hujjat tan olish, shuningdek ta'lim sohasidagi rasmiy hujjatlarga apostil qo'yish. Tan olish va apostil qo'yish ham ta'lim inspeksiyasi vakolatiga kiradi;

B) ta'lim inspeksiyasi quyidagilarga haqli:

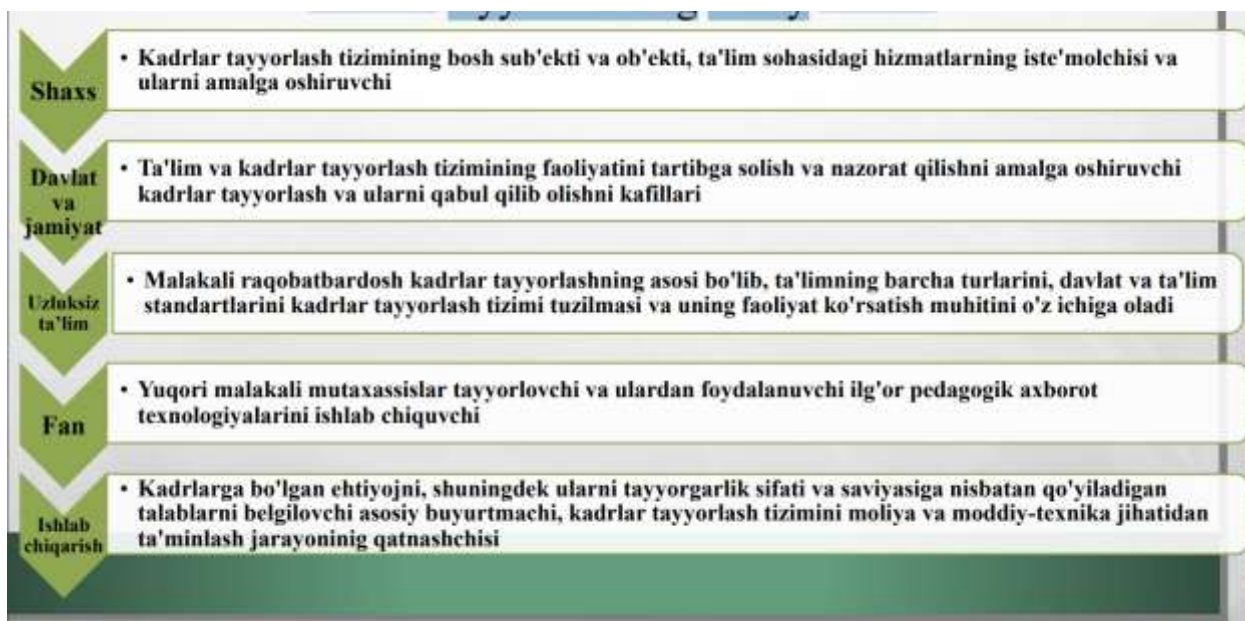
Nodavlat ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini nazorat qilish va monitoringini amalga oshirish – biznes-ombudsmanni xabardor qilgan holda;

Ta'lim tashkilotlari tomonidan berilayotgan ta'limning mazmuni va sifati ta'lim to'g'risidagi qonun hujjatlariga nomuvofiqligini aniqlagan hollarda – ularni bartaraf etish yuzasidan ularga taqdimnomalar kiritish. Taqdimnoma bajarilmagan taqdirda - ta'lim tashkilotining davlat akkreditatsiyasi to'g'risidagi sertifikatini bekor qilish

Kadrlar tayyorlashning milliy modeli

1. Shaxs
2. Davlat va jamiyat
3. Uzluksiz ta'lim
4. Uzluksiz ta'limni tashkil etish va rivojlantirish printsiplari
5. Uzluksiz ta'limni isloh qilish yo'nalishlari
6. Uzluksiz ta'lim tizimi va turlari. Maktabgacha ta'lim. Umumiy o'rta ta'lim. O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi Oliy ta'lim Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim Kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash maktabdan tashqari ta'lim
7. Kadrlar tayyorlash tizimida fan
8. Kadrlar tayyorlash tizimida ishlab chiqarish

Kadrlar tayyorlashning milliy modeli

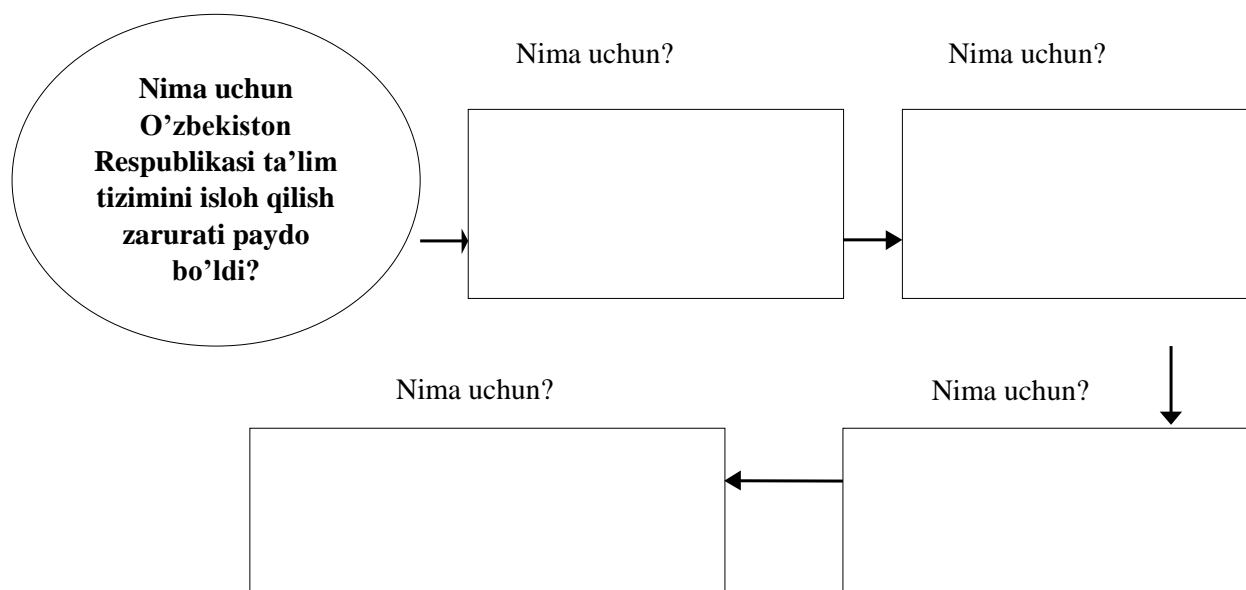
Ta'lim yo'nalishida murojaatnomada belgilangan vazifalar quyidagicha bo'ldi:

- Maktab bitiruvchilarining oliy ta'limga qamrovi 25 foizdan 50-60 foizga etkaziladi;
- OTM davlat granti asosida qabul ikki barobar oshiriladi, shuningdek, qizlar uchun alohida davlat grantlari joriy etiladi;
- O'qishga kirish soddalashtiriladi;
- Ona tili bo'yicha bilimlarni baholashning milliy test tizimi paydo bo'ladi;
- Mutaxassislikka aloqasi bo'lmagan fanlar soni ikki baravarga kamayadi;
- Oliy ta'lim o'quv jarayonida kredit-modul tizimi joriy etiladi;
- Pedagogik ta'limning 6 ta yo'nalishi bo'yicha o'qish muddati 3 yil etib belgilanadi;
- 10 ta OTM o'zini-o'zi moliyalash tizimiga o'tib, kamida 5ta OTM transformasiya qilinadi.

Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni bog'chalarga qamrab olish ko'rsatkichini 60 foizga etkazish ko'zlanmoqda. Shu bilan birga, 6 yoshli bolalarni maktabga tayyorlash tizimini joriy qilish davom ettiriladi. Shu maqsadda 130 mlrd so'm mablag'ajratiladi. 2020 yilda 36ta yangi maktab qurilib, 216tasi kapital ta'mirdan chiqariladi. Ushbu ishlarga esa 1,7 trln so'm mablag'sarflanishi rejalashtirilgan. Joriy yilda 55ta xususiy maktab tashkil etilishi, ularning respublikadagi umumiy soni 141taga etkazilishi bildirildi. Yuqori malakali o'qituvchilar maoshini yanada oshirish masalasi davom etadi. Professional kasb-hunar ta'limda yangi tizim yo'lga qo'yiladi: 340ta kasb-hunar maktabi, 147ta kollej va 143ta texnikum tashkil etiladi. Milliy malaka tizimi ishlab chiqiladi, natijada 9000ga yaqin kasblar bo'yicha kadrlar tayyorlanadi.

1-MAVZU: O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA’LIM TIZIMI.

1-topshiriq. Quyidagi chizmaga e’tibor qarating. Muammo yuzasidan fikr

yuriting.

2-topshiriq. “O‘zbekiston Respublikasi ta’lim tizimi” mavzusiga oid blits-so‘rov savollari.

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunining **asosiy maqsad va vazifalari nimalardan iborat?**
2. **Amaldagi** “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunning oldingi qabul qilingan qonunlardan farqini ayting,
3. **Uzluksiz ta’lim tizimining isloh qilinishi qanday omillar bilan bog‘liq?**

4. **11 yillik majburiy ta'limga o'tilishining sabablarini izohlang.**
5. **O'quv-ishlab chiqarish majmuasining asosiy maqsadini tushuntirib bering.**
6. **Kasb-hunar ta'limini tashkil etishga yangicha yondashuvnii qanday baholaysiz?**
7. **Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim bosqichlariga izoh bering.**
8. **Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishga qo'yiladigan talablar nimalardan iborat?**
9. **Professional ta'lim tizimining asosiy maqsad va vazifalari nimalardan iborat?**
10. **Boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim dasturlariga izoh bering.**

3-topshiriq. “Ta’lim to’g’risida”gi Qonunda keltirilgan asosiy tushunchalarni “Muqobilini tanlash testi” metodi orqali aniqlashtiring

1	davlat akkreditatsiyasi	A	ta'limning tuzilmasiga, mazmuniga va uni amalga oshirish shart-sharoitlariga, shuningdek ta'lim oluvchilarning jismoniy, shaxsiy, intellektual, ilmiy hamda kasbiy sifatlariga qo'yiladigan majburiy talablar
2	davlat ta'lim standartlari	B	davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari tomonidan davlat mulki bo'lgan mol-mulk negizida tashkil etilgan, davlat ta'lim standartlariga va davlat ta'lim talablariga muvofiq ta'lim beradigan muassasa
3	malaka	D	davlat tomonidan ta'limning mazmuni va sifatiga nisbatan belgilanadigan talablar majmui
4	davlat ta'lim talablari	E	shaxsning kasbiy faoliyatning muayyan turini bajarishga tayyorgarligini ifodalaydigan, ma'lumot to'g'risidagi tegishli hujjat bilan tasdiqlanadigan bilim, qobiliyat, mahorat va ko'nikmalar darajasi
5	davlat ta'lim muassasasi	F	davlat ta'lim muassasalari va tashkilotlari, shuningdek nodavlat ta'lim tashkilotlari faoliyatining davlat ta'lim standartlari va davlat ta'lim talablariga hamda o'quv dasturlariga muvofiqligining davlat tomonidan e'tirof etilishi hamda ularning bitiruvchilariga ma'lumot to'g'risidagi hujjatlarni topshirish huquqining taqdim etilishidan iborat jarayon
6	ta'lim kampusi	G	davlat ta'lim standartlari, davlat ta'lim talablari va o'quv dasturlariga muvofiq ta'lim xizmatlari ko'rsatish faoliyatini amalga oshirish huquqini beradigan litsenziya asosida ta'lim xizmatlari ko'rsatuvchi yuridik shaxs
7	nodavlat ta'lim tashkiloti	H	yagona hududda birlashtirilgan o'quv binolarini, ilmiy-tadqiqot institutlarini (markazlarini), ishlab chiqarish majmualari va texnoparklarni, ta'lim-tarbiya jarayoni

			ishtirokchilarining vaqtincha yashash joylarini, laboratoriyalarni, axborot-resurs markazlarini (kutubxonalarni), sport inshootlarini, umumiy ovqatlanish ob'ektlarini o'z ichiga olgan binolar hamda inshootlar majmuidan iborat bo'lgan, o'quv jarayoni, ma'naviy-axloqiy tarbiyaning yuqori samaradorligini ta'minlaydigan ta'lim-tarbiya muhiti					
Javobi	1	2	3	4	5	6	7	

4-topshiriq. Ta'lim tizimi, turlari, shakllari va ta'lim sohasidagi asosiy tamoyillari mazmunini o'zlashtirishga oid "Toifalash jadvali" topshirig'i

Ta'lim tizimi	Ta'lim turlari	Ta'lim olish shakllari	Ta'lim sohasidagi asosiy tamoyillari

5-topshiriq. Berilgan matndan "Kalit so'zlarni qidirish" usulini qo'llagan holda kalit so'zlarni topib, jadvalni to'ldiring.

Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy qismini, albatta, oliy ta'lim tizimidagi islohotlar tashkil etadi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasi mazkur sohadagi yangi islohotlar uchun debocha vazifasini bajarib beradi.

Ushbu hujjatga intellektual taraqqiyotni jadallashtirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, ilmiy va innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish hamda xalqaro hamkorlikni mustahkamlash maqsadida fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish singari vazifalar asos qilib olindi. Konsepsiya mazmuni mamlakatimiz oliy ta'lim tizimini isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini aks ettiradi. Unda oliy o'quv yurtlarida qamrov darajasini kengaytirish hamda ta'lim sifatini oshirish, raqamli texnologiyalar va ta'lim platformalarini joriy etish, yoshlarni ilmiy faoliyatga jalb qilish, innovatsion tuzilmalarni shakllantirish, ilmiy tadqiqotlar natijalarini tijoratlashtirish, xalqaro e'tirofga erishish hamda boshqa ko'plab aniq yo'nalishlar belgilab berilgan. Bularning barchasi ta'lim jarayonini yangi sifat bosqichiga ko'tarish uchun xizmat qiladi.

Bugungi kunda yangi-yangi oliy o'quv yurtlari, dunyodagi yetakchi universitetlarning filiallari tashkil etilmoqda. Misol uchun, so'nggi 5 yilda mamlakatimizda 47 ta yangi oliy ta'lim muassasasi, jumladan, xorijiy universitetlarning filiallari tashkil etilib, oliy o'quv yurtlarining soni 125 taga yetdi.

Davlat-xususiy sheriklik tizimi asosida nodavlat oliy ta'lim muassasalari faoliyati yo'lga qo'yilyapti. Aholi fikrini o'rgangan holda, sirtqi va kechki ta'lim shakllari qayta tiklandi, qabul kvotalari oshirilyapti. Maktab bitiruvchilarini oliy ta'limga qamrab olish darajasi 2016-yilgi 9 foizdan 2020-yilda 25 foizga yetdi.

Professor-o'qituvchilarning xorijdagi oliy ta'lim hamda ilmiy-tadqiqot maskanlarida malaka oshirishi va stajirovka o'tashini ta'minlaydigan mexanizm yaratildi. Ularning oylik ish haqi miqdori 2018-yilga nisbatan o'rtacha 2,5 barobar oshirildi. Bu yildan boshlab 10 ta oliy ta'lim muassasasi o'zini-o'zi moliyalashtirish tizimiga o'tkazildi.

Kalit so'zlar	Kalit so'zni topish bizga nima beradi?

Iboralar	Bu iboralarni topish bizga nima beradi?

6-topshiriq. Ta’lim tizimi, turlari, shakllariga oid terminlarni “Tadqiqot eslatmalarini yozish (“Research Note Taking”) usulidan foydalanib, jadvalni to’ldiring.

Sarlavha mavzusi:	Sahifa #:	Manba #:

Sarlavha mavzusi:	Sahifa #:	Manba #:

Sarlavha mavzusi:	Sahifa #:	Manba #: